

BRE BANK SA

Centrum Analiz
Społeczno-Ekonomicznych

Scenariusze energetyczne dla Polski

Warszawa, 17 maja 2012 r.

Stan i perspektywy rynku energii w Polsce

Stanisław Poręba
ekspert Ernst&Young

Agenda

I. RYNEK ELEKTROENERGETYCZNY W POLSCE

II. PROGNOZY, OCHRONA KLIMATU, ROZWÓJ OZE

III. PROGRAMY INWESTYCYJNE

IV. PODSTAWOWE RYZYKA W REALIZACJI ELEKTROENERGETYCZNYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH

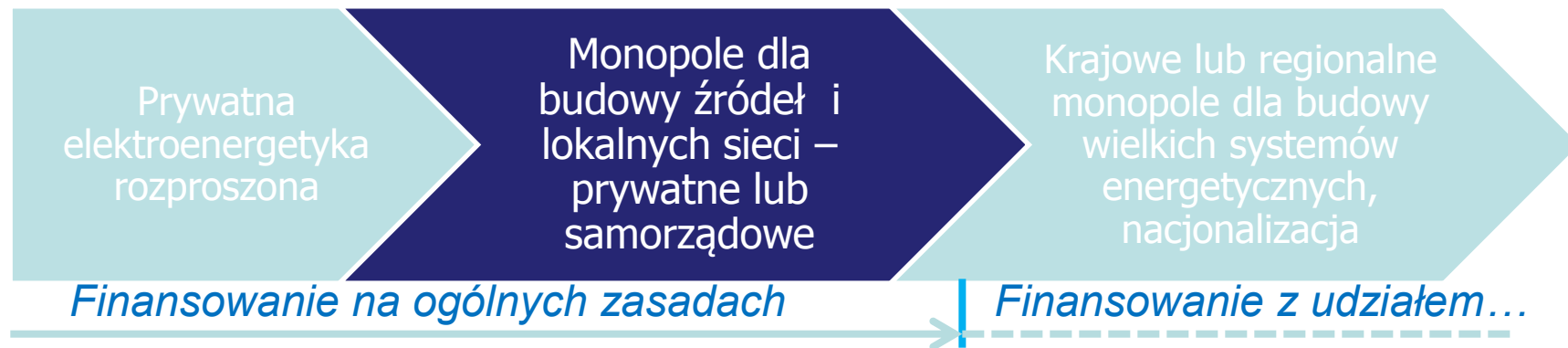
W prezentacji wykorzystano część materiałów opracowanych przez EY na zlecenie BRE Banku

Elektroenergetyka - dwudziesty wiek

Do lat 20-tych

Lata 20 – 40-te

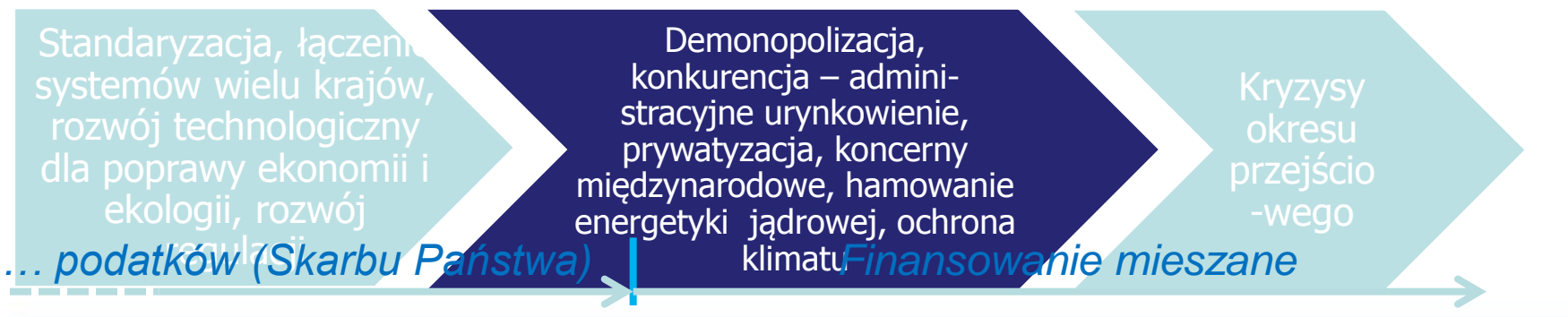
Lata 50 – 60-te

Lata 70 – 80-te

Lata 90-te

Przełom wieków

Elektroenergetyka - dwudziesty pierwszy wiek

Pierwsze lata

Lata 2006 - 2012

Lata 2013 -2020

Regulacje pokryzysowe,
aktywność Unii
Europejskiej w tworzeniu
ryнку konkurencyjnego i
ochrony klimatu

klimatu i
urynkowania
**Pakiet
Klimatyczny
III Pakiet**

Wdrażanie Pakietów,
rozwój nowych
technologii, rozwój
sieci kontynentalnych i
energetyki
rozproszonej

Przejęciowy wzrost udziału podatków i para-podatków w finansowaniu

Lata 2021 - 2050

Konkurencyjny, unijny rynek energii, zmiany technologiczne, przebudowa systemów elektroenergetycznych i infrastruktury technologicznej w kierunku zeroemisyjności, zwiększanie efektywności, wykorzystania rozproszenia, ...

Finansowanie na ogólnych zasadach

Rozwój elektroenergetyki w Polsce

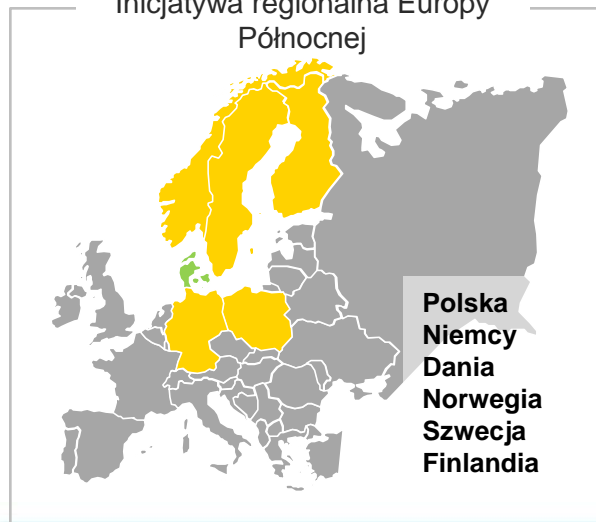
- ❑ Do końca lat 70 – tych - typowe fazy rozwoju elektroenergetyki
- ❑ Lata 80-te - państwowy monopol, hamowanie rozwoju, utrudniony dostęp do nowych technologii, niewystarczające działania proekologiczne, urzędowe ceny nie pokrywają kosztów
- ❑ Lata 90-te - podział na kilkadziesiąt firm, własność państwowa, model rynkowy z wykorzystaniem rozwiązań angielskich i amerykańskich, zakładający segmentację rynku, konsolidację i szybką prywatyzację – wdrożony tylko fragmentarycznie, elementy konkurencji, rynkowe finansowanie modernizacji wytwarzania i sieci dla poprawy ekonomii i ekologii, nowe prawo energetyczne, utworzenie niezależnej regulacji, rozwój handlu międzynarodowego
- ❑ 2000 –2010 – rozwój konkurencji, budowa rynków zorganizowanych, prywatyzacja i konsolidacja, utworzenie nowych segmentów rynku – energii ze źródeł odnawialnych i energii ze źródeł skojarzonych (potem jako rynki kolorowych certyfikatów), niewielkie skutki ETS, przygotowywanie programów inwestycyjnych dla spełnienia wymogów nowych regulacji UE – Pakietu Klimatycznego i Dyrektywy o emisjach przemysłowych, opóźnianie utowarowienia energii elektrycznej, asekuracyjne ograniczanie handlu międzynarodowego, mało aktywny udział w tworzeniu europejskich rynków energii

Integracja polskiego rynku z rynkiem europejskim

Inicjatywa regionalna Europy
Środkowo-Wschodniej

Inicjatywa regionalna Europy
Północnej

Polska jest uczestnikiem dwu tworzących się rynków regionalnych

- ▶ **2003** – Średnioterminowa Strategia Energetyczna Unii Europejskiej, Rozporządzenie 1228/2003 – prognoza powstania rynków regionalnych do 2009 roku
- ▶ **2006** – Decyzja Komisji Europejskiej 2006/770/WE
- ▶ **2008** – Powołanie CAO – Central Allocation Office
- ▶ **2009** – III Pakiet Energetyczny, Rozporządzenie 714/2009 – zobowiązanie krajów członkowskich do utworzenia rynków regionalnych (zdefiniowanych w rozporządzeniu) do 2015 roku
- ▶ **2009** – Utworzenie wspólnej organizacji operatorów systemów przesyłowych dla zapewnienia jednolitych zasad korzystania z systemów przesyłowych – ENTSO-E (The European Network of Transmission System Operators for Electricity)
- ▶ **2010** – Utworzenie wspólnej organizacji zrzeszającej regulatorów rynków elektroenergetycznych – ACER (Agency for Cooperation of European Regulators)

- ▶ **Obecnie konsekwentnie są realizowane plany integracji rynków europejskich pod stałym nadzorem ACER i KE. Integracja zapewni wyrównywanie cen energii elektrycznej oraz pozwoli na wzajemne rezerwowanie krajowych rynków. Stwarza to szanse, ale i zagrożenia dla polskich konsumentów i wytwórców energii elektrycznej**
- ▶ 2014 – Planowane zakończenie procesu integracji rynków europejskich, są szanse nawet na wyprzedzenie tego terminu.

Przepustowość połączeń międzynarodowych w MW

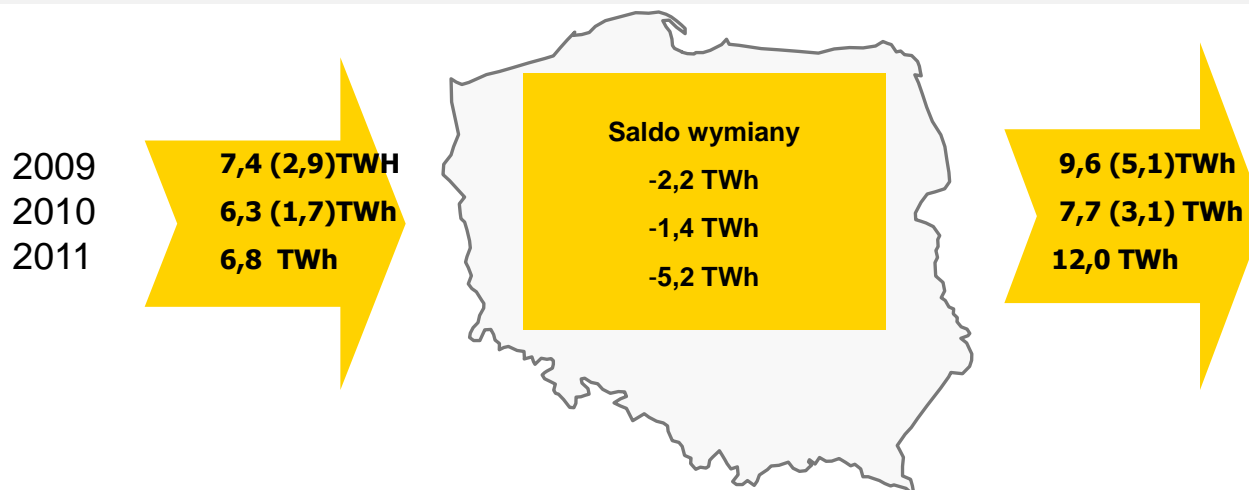
(bez połączeń 110 kV)

Linia/kraj	Dopuszczalna obciążalność (ze względów termicznych)	Obciążalność wg analiz ENTSO-E
Krajnik - Vierraden1	914	
Mikułowa - Hagenverder1	2 772	
Razem Niemcy	3 686	Ex - 1100 Imp - 1200
Dobrzeń - Albrechtice1	1 206	
Wielopole - Nosovice1	1 206	
Bujaków - Liskovec1	412	
Kopanina - Liskovec1	412	
Razem Czechy	3 236	Ex - 1800 Imp - 800
Krosno Iskrzynia - Lemesany1	1 662	
Razem Słowacja	1 662	Ex - 600 Imp - 500
Zamość - Dobrotwór2	251	
Rzeszów - Chmielnicka2	2 000	nieczynne
Razem Ukraina	2 251	Imp - 250
Białystok - Roś2	231	nieczynne
Razem Białoruś	231	
Słupsk - Starno2	600	
Razem Szwecja	600	Ex - 600 Imp - 600
RAZEM	11 666	Ex – 4100 Imp - 3350

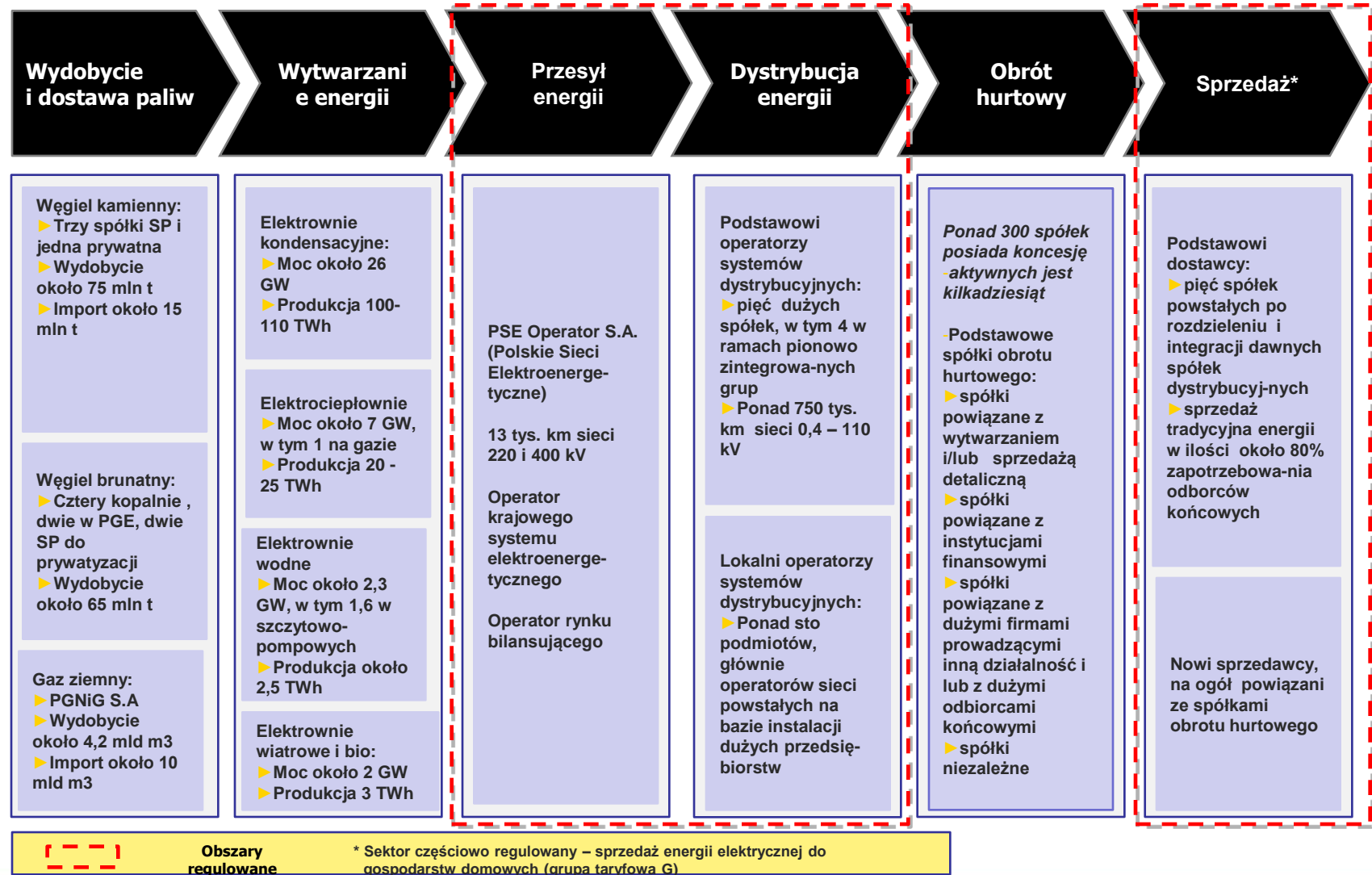
Stan obecny - krajowy bilans energii elektrycznej

Moc zainstalowana	2010	2011	Prognoza 2012
▶ Ogółem:	35 976 MW	37 367	38 716
▶ Elektrownie zawodowe ciepne:	30 566 MW (85,0%)	30 716 (82,1%)	30 837 (79,6%)
▶ Elektrownie zawodowe wodne:	2 187 MW (6,0%)	2 221 (6,2%)	2 315 (6,0%)
▶ Elektrociepłownie przemysłowe:	2 486 MW (6,9%)	2 486 (6,3%)	2 370 (6,1%)
▶ Elektrownie OZE (wiatr):	1 255 MW (3,5%)	1 943 (5,1%)	3 193 (8,2%)

Produkcja energii elektrycznej (TWh)	2009	2010	2011	Zużycie energii elektrycznej (TWh):	2009	2010	2011
▶ Ogółem:	150,9	157,4	163,2	▶ Ogółem kraj :	148,7	156,0	157,9
▶ Elektrownie zawodowe ciepne:	139,1	144,5	148,8	▶ Odbiorcy końcowi:		78 – 79 %	
▶ Elektrownie zawodowe wodne:	2,8	3,2	2,5	▶ Elektrownie i sieci		21 – 22%	
▶ Elektrociepłownie przemysłowe:	8,2	8,9	9,0				
▶ Elektrownie niezależne OZE:	0,8	2,2	2,8				

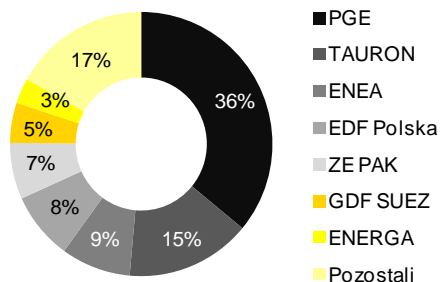
Łańcuch wartości energii elektrycznej

Finanse sektora energii elektrycznej

Wytwarzanie

Udziały w rynku w 2011 roku
(% mocy zainstalowanej)

Kluczowe dane finansowe (2010)*	mIn PLN
Przychody	33 189
EBITDA	8 844
Zysk brutto	6306
CAPEX**	~8 300

* Jedynie elektrownie zawodowe ciepłne

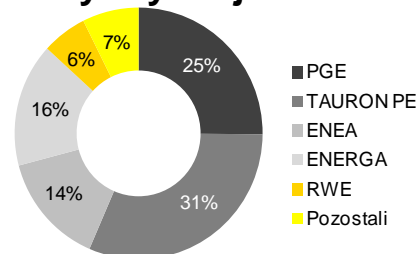
** Dane szacunkowe na podstawie udziałów w rynku trzech największych graczy

Przesył PSE Operator

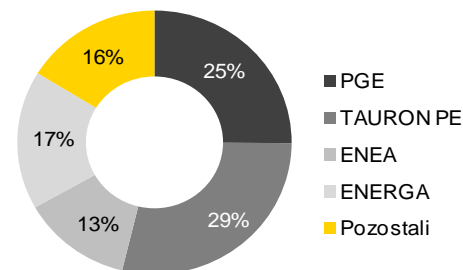
Kluczowe dane finansowe [mIn PLN] (2010)	
Przychody	7 156
EBITDA	881,4
Zysk netto	212
CAPEX	493
Dług netto / EBITDA <i>Dane szacunkowe</i>	-1,3

Dystrybucja

Kluczowe dane finansowe (2010)*	mIn PLN
Przychody	16 308
EBITDA	3 705
Zysk brutto	1 425
CAPEX*	~4 000

Sprzedaż detaliczna

Kluczowe dane finansowe (2010)	mIn PLN
Przychody	44 704
EBIT	796
Zysk brutto	1 028

Agenda

I. RYNEK ELEKTROENERGETYCZNY W POLSCE

II. PROGNOZY, OCHRONA KLIMATU, ROZWÓJ OZE

III. PROGRAMY INWESTYCYJNE

IV. PODSTAWOWE RYZYKA W REALIZACJI ELEKTROENERGETYCZNYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH

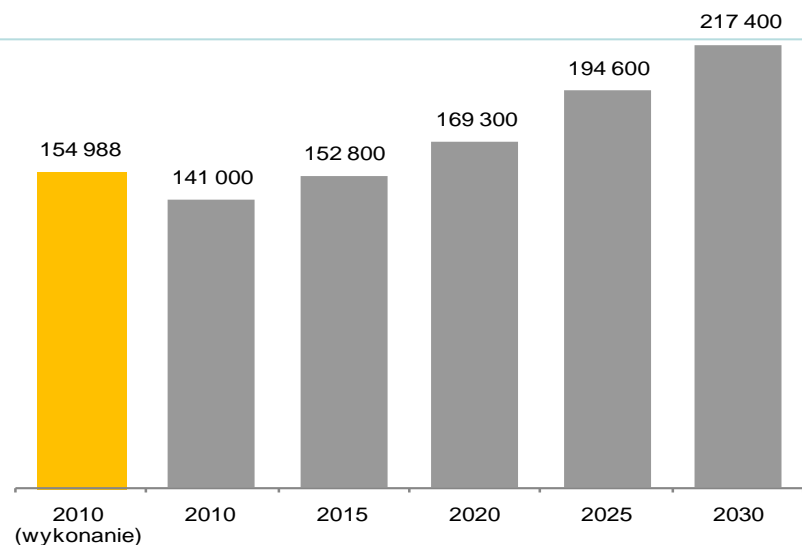
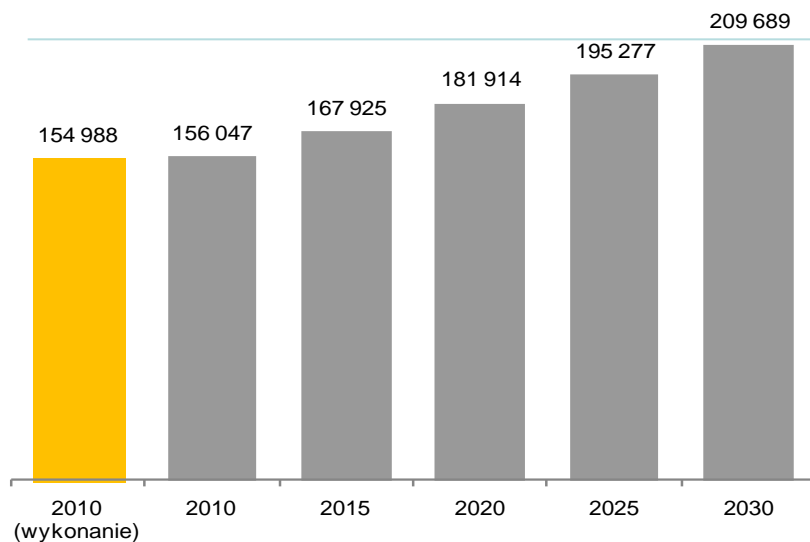
Prognoza zapotrzebowania na energię elektryczną

Prognoza zapotrzebowania na energię elektryczną [TWh]					
	2010	2015	2020	2025	2030
Energia finalna	104,6	115,2	130,8	152,7	171,6
Sektor Energii	11,3	11,6	12,1	12,7	13,3
Straty przesyłu i dystrybucji	12,9	13,2	13,2	15	16,8
Zapotrzebowanie netto	128,7	140	156,1	180,4	201,7
Potrzeby własne	12,3	12,8	13,2	14,2	15,7
Zapotrzebowanie brutto	141	152,8	169,3	194,6	217,4
Prognoza dynamiki zmian Produktu Krajowego Brutto					
Lata	2011-2015	2016-2020	2021-2025	2026-2030	
Zmiany roczne PKB	105,8	105,2	105,7	104,6	
<i>Zużycie na mieszkańca w w 2030 roku będzie poniżej 90% obecnej średnie EU-27</i>					

Prognozy w analizach UE

Scenariusz Bazowy UE-27 do 2030 [GWh]

Polityka Energetyczna Polski do 2030 [GWh]

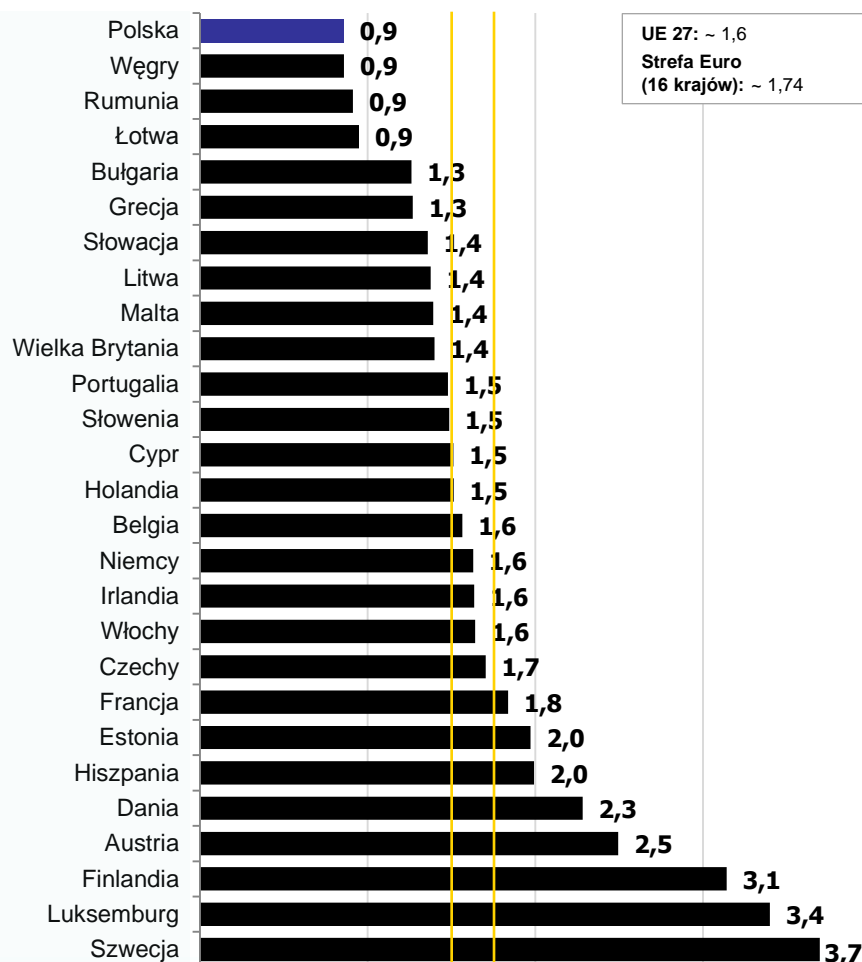

Źródło: EU Energy trends to 2030 – update 2009; Polityka Energetyczna Polski

Prognozy zużycia energii elektrycznej wykorzystywane w analizach UE są jeszcze niższe niż w Polityce energetycznej

Wskaźnik bezpieczeństwa energetycznego

Moc zainstalowana w krajach Unii Europejskiej [kW / per capita]

Stan obecny

- ▶ Moc zainstalowana: ~38,2 GW
- ▶ Moc zainstalowana per capita w Polsce: ~1,00 kW
- ▶ Średni wskaźnik mocy zainstalowanej per capita dla krajów UE 27: ~1,6 kW
- ▶ Roczne zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w Polsce: ~3,9 MWh
- ▶ Średnie roczne zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w krajach UE 27: ~6,5 MWh
- ▶ Jakość i niezawodność dostaw w zakresie zależnym od sektora wytwarzania nie odbiega od przeciętnej UE, ale są okresy zagrożeń.

Prognozy

- ▶ Potrzeba budowy około **25 GW** dodatkowych mocy wytwórczych w celu osiągnięcia średniej europejskiej.
- ▶ Wg obecnej Polityki Energetycznej do 2030 roku ma przybyć około **15 GW**

Powinno być znacznie więcej bo około 10 GW jest w źródłach odnawialnych o czasie wykorzystania mocy około 2000 h w roku

Pakiet Klimatyczny – nowelizacja Dyrektywy ETS

UE zamierza być globalnym liderem w ochronie klimatu, stąd główne cele Pakietu Klimatycznego

- ▶ Redukcja emisji gazów cieplarnianych o 20%,
- ▶ Udział odnawialnych źródeł energii w łącznej produkcji energii na poziomie 20%,
- ▶ Zwiększenie efektywności energetycznej o 20%.

System handlu emisjami

- ▶ Podstawowy narzędzie do wymuszania redukcji emisji gazów cieplarnianych – europejski system handlu emisjami (EU ETS) Pakiet wprowadza konieczność zakupu uprawnień do emisji CO₂ dla producentów energii elektrycznej od 2013 roku, dla pozostałych instalacji od 2023 roku.
- ▶ Od 2013 roku corocznie malejący limit uprawnień jest ustalany na poziomie całej Wspólnoty
- ▶ **Polscy producenci energii elektrycznej będą otrzymywać część potrzebnych uprawnień w ramach derogacji, ale konieczne jest zrealizowanie równoważnego wartościowo krajowego planu inwestycji (KPI)**

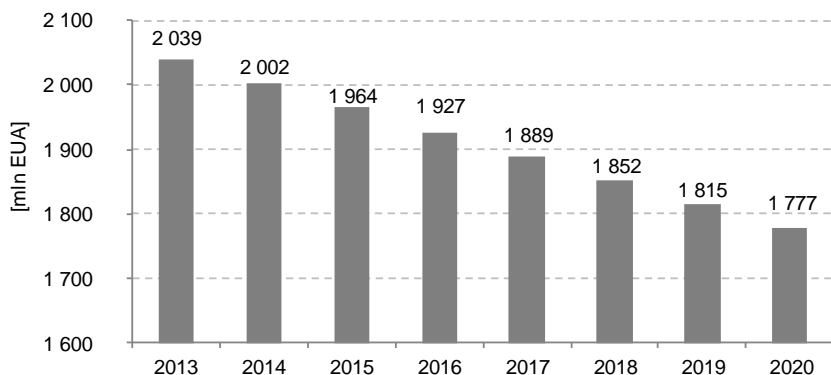
Oddziaływanie Pakietu Klimatycznego

- ▶ Obecnie koszt uprawnień do emisji CO₂ ma niewielki udział w kosztach całkowitych wytwarzania energii elektrycznej.
- ▶ Od 2013 koszt wytwarzania energii elektrycznej wzrośnie o koszt zakupu około 40% uprawnień potrzebnych do rozliczeń z emisją CO₂, obecny poziom cen rynkowych uprawnień jest ponad dwukrotnie niższy niż prognozy Komisji Europejskiej

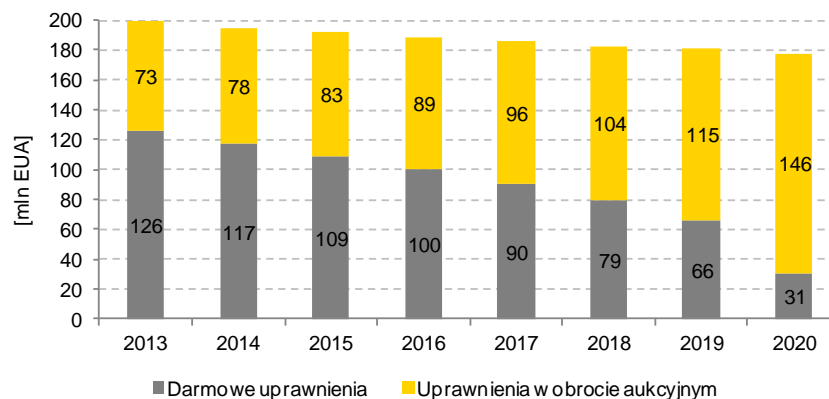
Prognozy ilości uprawnień

Wydawane uprawnienia do emisji w Unii Europejskiej w latach 2013-2020

Źródło: Decyzja Komisji z dnia 22 października 2010 r. dostosowująca w całej Unii liczbę uprawnień, które mają być wydane w ramach systemu unijnego na rok 2013, oraz uchylająca decyzję 2010/384/UE.

Szacunek alokacji uprawnień do emisji dla Polski na lata 2013-2020

Źródło: KOBiZE: Metodyka wraz z przykładowym obliczeniem „limitu” krajowej emisji gazów cieplarnianych dla Polski na lata 2013-2020, szacunki Ernst & Young.

Polska złożyła terminowo wniosek o derogacje dla wytwórców energii elektrycznej, ale mimo upływu pół roku nie ma jeszcze decyzji co do jego zatwierdzenia

KE podejmuje działania dla zmniejszenie ilości uprawnień i podniesienia cen do poziomu stymulującego działania redukcyjne, czyli co najmniej 20 EURO/EUA

Dyrektywa IED

Dyrektywa o emisjach przemysłowych zastępuje kilka dotychczasowych regulacji i jest kolejnym krokiem działań zapewniających „czyste powietrze” dla Europy

Głównym celem jest zaostrzenie wymogów środowiskowych, dla elektroenergetyki najważniejsze są obniżenia standardów emisji zanieczyszczeń. Dla bloków systemowych wzrost wymagań jest niewielki, największe zmiany dotyczą mniejszych jednostek wytwórczych.

Możliwe odstępstwa od nowych wymagań dla sektora energetycznego

Dyrektywa IED dopuszcza możliwość zastosowania okresów przejściowych lub innego rodzaju odstępstw (derogacji), pozwalających na stopniowe dostosowanie instalacji do nowego prawa. Do odstępstw tych należą:

- ▶ Przejściowy plan krajowy (PPK) – zbiorowe rozliczanie redukcji emisji tlenków siarki, azotu i pyłów do osiągnięcia norm do 30 czerwca 2020 roku,
- ▶ Ograniczony czas eksploatacji – dla starych jednostek, dla których modernizacja instalacji jest nieopłacalna pozwalający na eksploatację starych instalacji w ograniczonym zakresie do 31 grudnia 2023 roku (przy spełnieniu standardów określonych w dniu 31 grudnia 2015 roku),
- ▶ Odstępstwo dla zakładów zasilających sieci ciepłownicze – jednostki eksploatowane przed 27 listopada 2003, których co najmniej 50% produkcji ciepła dostarczane jest do publicznej sieci ciepłowniczej (możliwość eksploatacji do 31 grudnia 2022 roku przy spełnieniu wymogów obowiązujących w dniu 31 grudnia 2015),
- ▶ Odstępstwo dla źródeł szczytowych – dla obiektów szczytowych (praca do 1500 godzin w roku), których eksploatacja rozpoczęła się nie później niż 27 listopada 2003 (derogacja bezterminowa).

Nawet przy korzystaniu z odstępstw, konieczna jest przebudowa polskiego ciepłownictwa, a zwłaszcza wyeliminowanie węglowych kotłów wodnych z pracy w podstawie do 2023 roku

Pakiet Klimatyczny - Dyrektywa OZE

Dyrektywa o promowaniu wytwarzania energii w źródłach odnawialnych (OZE) ma zapewnić osiągnięcie jednego z głównych celów Pakietu – osiągnięcie przeciętnego, 20% udziału energii z OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 roku

Dyrektywa ustala cele dla poszczególnych krajów, głównie w proporcji do dotychczasowego udziału, dla Polski jest to 15%.

Główne rozwiązania

- ▶ Standaryzacja pojęć i zasad obliczeń oraz dążenie do ujednoczenia regulacji krajowych
- ▶ Obowiązkowe plany działań w zakresie rozwoju OZE, weryfikowane przez KE
- ▶ Wspólne projekty w różnych państwach i transfery statystyczne
- ▶ Regulacje dotyczące biopaliw i biopłynów.
- ▶ Gwarancje pochodzenia energii elektrycznej oraz energii stosowanej w celu ogrzewania lub chłodzenia wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii
- ▶ Dostęp do sieci, wymogi przy budowie mikroinstalacji
- ▶ Systemy monitoringu, weryfikacji, sprawozdawczości itp

Dyrektywa OZE wprowadza dużą biurokrację przy systemach wsparcia rozwoju OZE, pozostawiając wybór głównych mechanizmów wsparcia krajom członkowskim
Polska jeszcze nie implementowała tej Dyrektywy

Wsparcie OZE w Polsce

Ponad 10 lat temu wprowadzono w Polsce segment rynku energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, potem zmodyfikowany poprzez wprowadzenie systemu zbywalnych „zielonych certyfikatów”. Jest to jeden z najefektywniejszych systemów promujący najtańszy sposób wytwarzania energii zaliczanej do pochodzącej z OZE.

Główne efekty

- ▶ Po dość długim okresie przygotowawczym, tempo rozwoju OZE doprowadza do przekraczania limitów udziału energii z OZE – nadwyżki „zielonych certyfikatów” nad potrzebami wynikającymi z corocznych rozliczeń
- ▶ Koszty pozyskania energii z OZE są jedne z najniższych w UE

Główne minusy

- ▶ Brak systemu cyklicznego ustalania udziałów na kolejne okresy
- ▶ Ustalenie poziomu opłaty zastępczej w oderwaniu od rynkowych cen energii elektrycznej
- ▶ Mała przydatność do promowania rozwoju mikroinstalacji
- ▶ Brak możliwości wspierania wybranych technologii (czy to minus?)

Projekt ustawy o wspieraniu OZE w Polsce implementuje Dyrektywę OZE, zdecydowanie zwiększając biurokrację i rezygnując z części mechanizmów rynkowych.

Jest jednak szansa, że w Polsce dalej będą promowane najtańsze technologie

Potencjał OZE w Polsce

☐ Elektrownie wiatrowe

- ☐ Wg Polityki energetycznej planuje się wybudować około 6 GW do 2020 roku i dalsze 2 GW do 2030 roku
- ☐ Potencjał szacowany z obecnego tempa rozwoju wynosi ponad 13 GW do 2020 roku, w 1,5 - 2 GW w farmach morskich
- ☐ Na podstawie doświadczeń z innych krajów, ogólny potencjał elektrowni wiatrowych, łącznie z mikroinstalacjami, przekracza 25 GW

☐ Elektrociepłownie na paliwa pochodzenia biologicznego i współspalanie biomasy

- ☐ Prognozowana, krajowa podaż biomasy leśnej i uprawnej sięga 30 mln t rocznie, wystarczy to na wyprodukowanie około 50 TWh energii elektrycznej
- ☐ Część tej podaży będzie przekierowana na produkcję ciepła i paliw napędowych, jeżeli systemy wsparcia w tych obszarach będą atrakcyjniejsze
- ☐ Przetwarzanie na biogaz i biopaliwa pozwala na efektywniejsze wykorzystanie energii w biomasie

☐ Fotowoltaika

- ☐ Obecnie jest to najdroższa technologia, potencjał mocy może być porównywalny z energetyką wiatrową, ale wykorzystanie mocy będzie znacznie mniejsze, w Niemczech 25 GW w fotowoltaice produkuje około 18 TWh, klimat mamy zbliżony.

Potencjał OZE w Polsce jest jeszcze znaczny, ale jego uruchomienie wymaga poniesienia ogromnych nakładów, poza fotowoltaiką, przy utrzymaniu porównywalnych systemów wsparcia są to inwestycje o najkrótszym zwrocie

Agenda

I. RYNEK ELEKTROENERGETYCZNY W POLSCE

II. PROGNOZY, OCHRONA KLIMATU, ROZWÓJ OZE

III. PROGRAMY INWESTYCYJNE

IV. PODSTAWOWE RYZYKA W REALIZACJI ELEKTROENERGETYCZNYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH

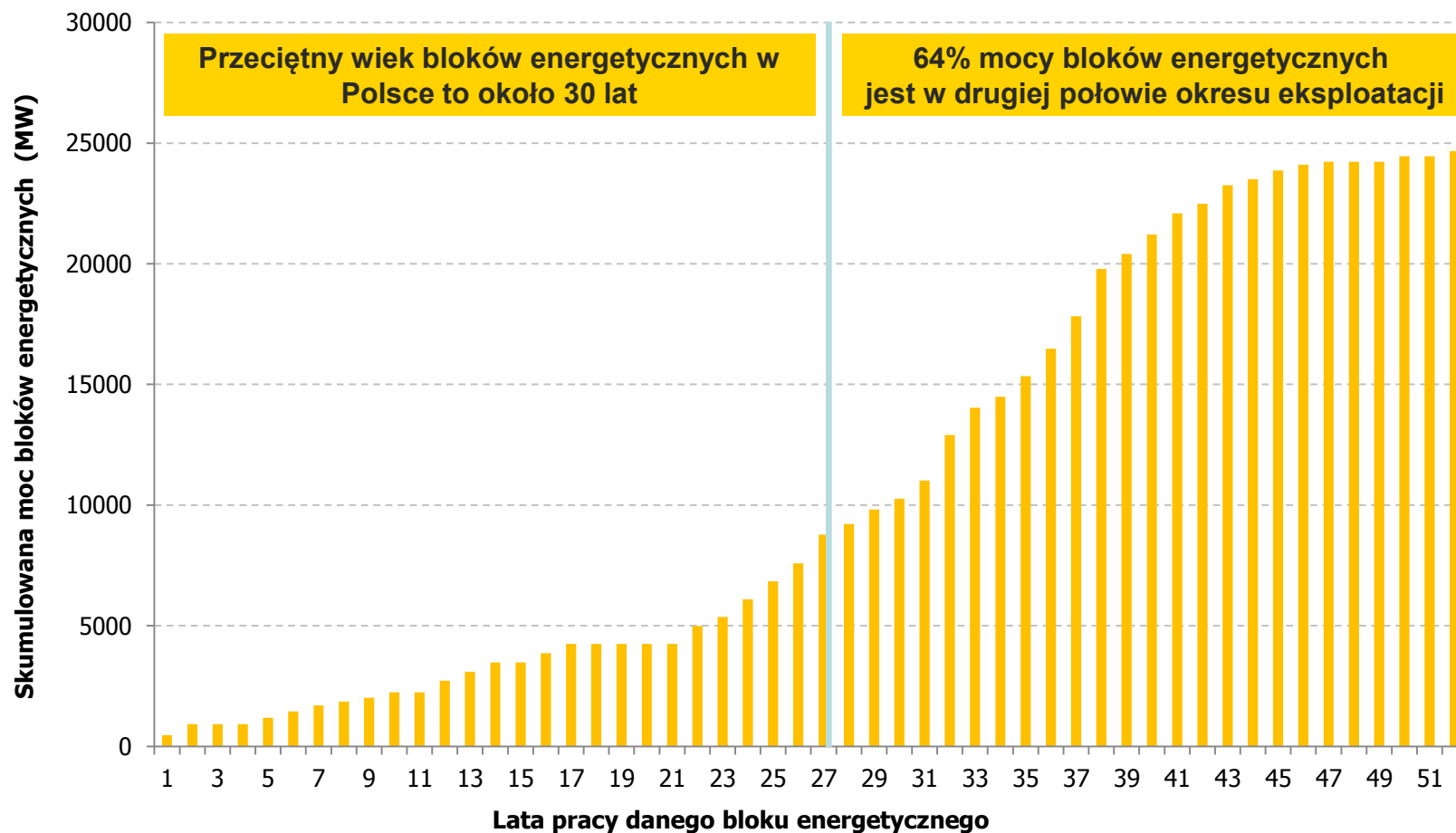

Potrzeby inwestycyjne wytwarzania energii elektrycznej w Polsce

- ▶ Wynikające z poziomu wskaźnika mocy zainstalowanej na mieszkańca
- ▶ Odtwarzanie istniejących mocy
- ▶ Inwestycje powiązane z polityką klimatyczną i ekologiczną UE – przedterminowe odtwarzanie i zmiana struktury
- ▶ Powiązane inwestycje infrastrukturalne

Konieczność odtworzenia mocy w związku z zaawansowanym wiekiem jednostek wytwórczych

Skumulowana moc elektrowni w Polsce oraz ich wiek wg. stanu na 2009 rok

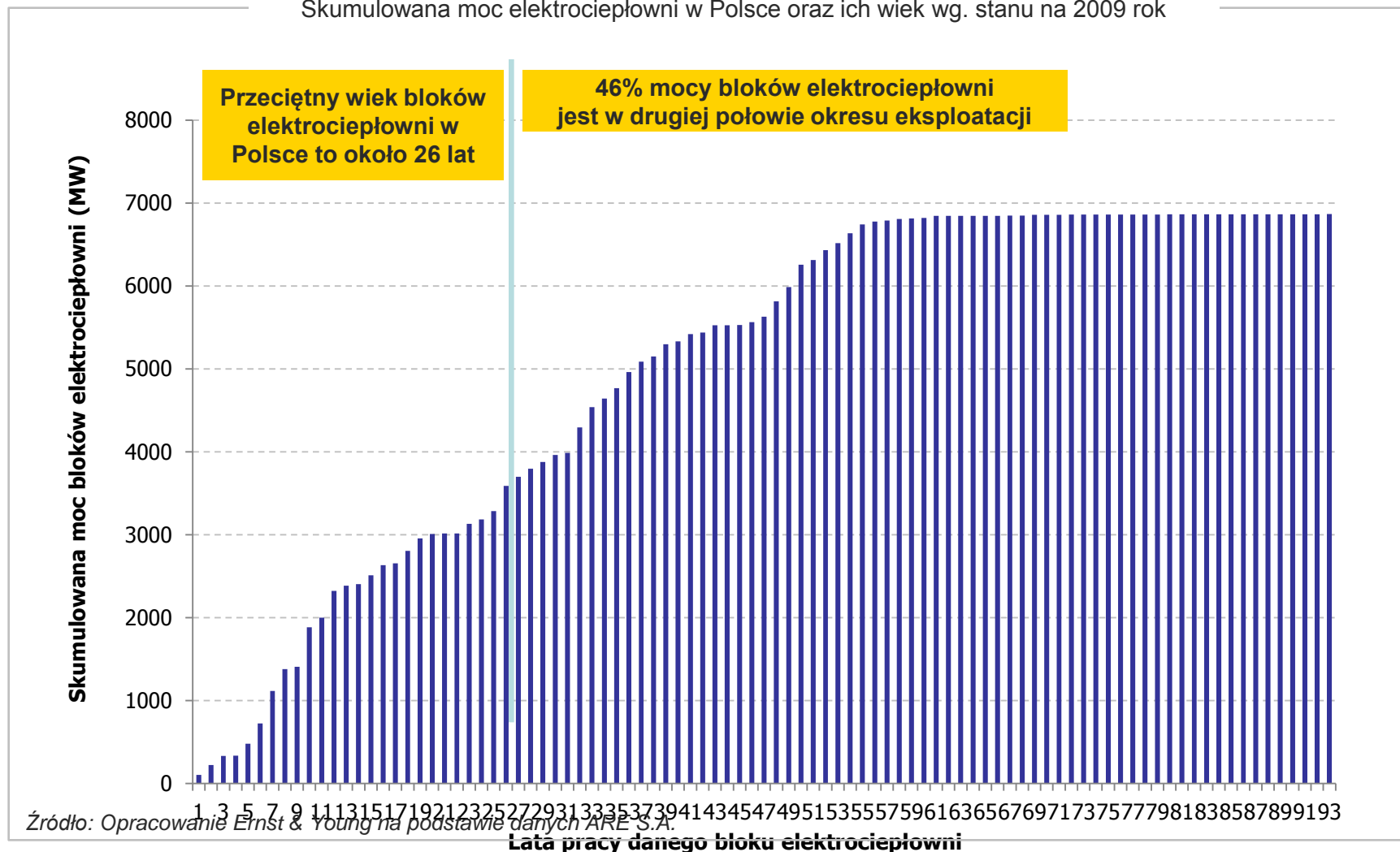

Źródło: Opracowanie Ernst & Young na podstawie danych ARE S.A.

Konieczność odtworzenia mocy w związku z zaawansowanym wiekiem jednostek wytwórczych c.d.

Skumulowana moc elektrociepłowni w Polsce oraz ich wiek wg. stanu na 2009 rok

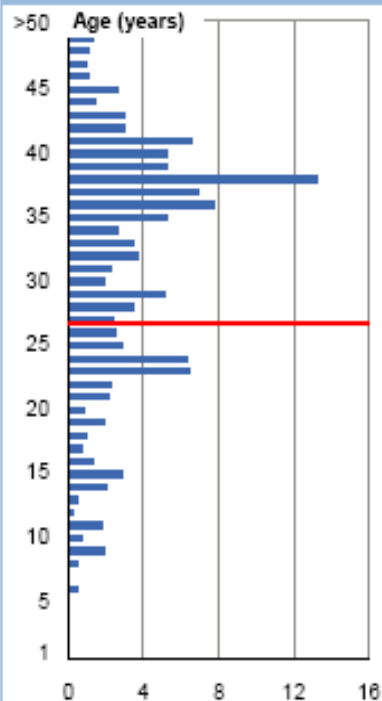

Wiek europejskich bloków energetycznych

Age structure of power plants in Europe in 2007 in GW

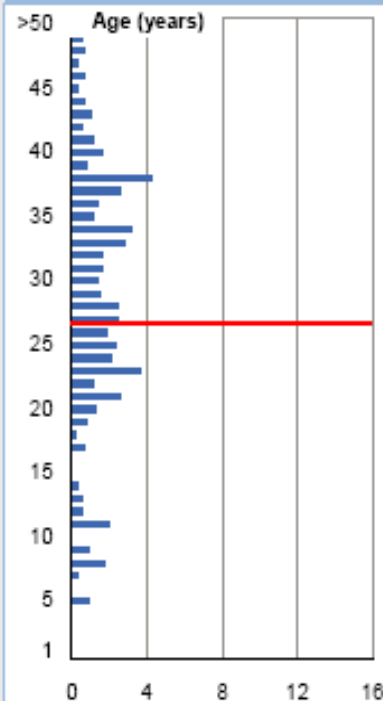
— Half lifetime (typically)

Hard coal (131 GW)

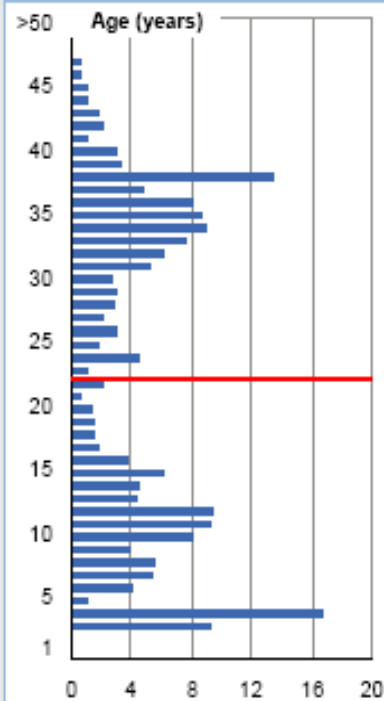
~70% in 2nd half of their lifecycle

Lignite (60 GW)

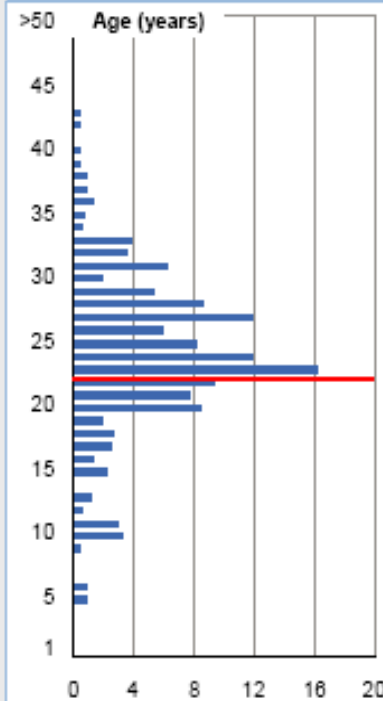
~60% in 2nd half of their lifecycle

Gas/Oil (201 GW)

~50% in 2nd half of their lifecycle

Nuclear (136 GW)

~70% in 2nd half of their lifecycle

Sources: BCG, RWE

Wymuszenia klimatyczne

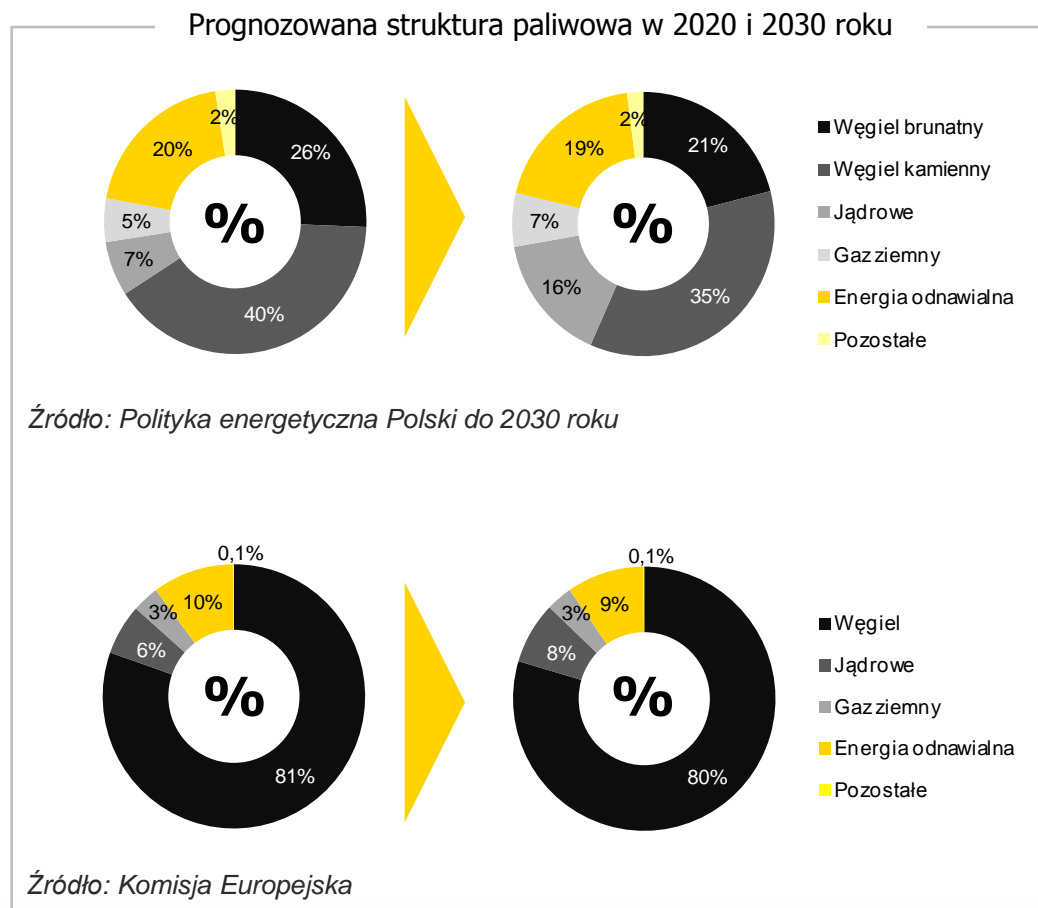
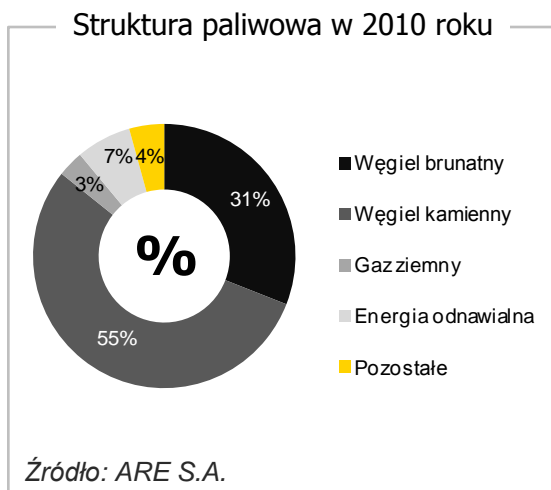
- ▶ **Wdrażanie Pakietu Klimatycznego oznacza zakup uprawnień do emisji CO₂ przez wytwórców energii elektrycznej od 2013 roku, w Polsce i w kilku innych krajach prawdopodobnie tylko częściowo**
- ▶ **Prognozowany przez KE wzrost kosztów w energetyce węglowej wynosi 15 – 40 euro/MWh, wtedy eksploatacja mniej sprawnych jednostek staje się nieopłacalna, obecny poziom cen EUA to około 7 EURO**
- ▶ **W analizach wykonywanych na potrzeby wniosku o derogacje założono że będzie konieczne przyśpieszenie odtworzeń pełnych i modernizacji obecnych jednostek o około 10 lat**
- ▶ **Ponadto konieczne będzie wdrożenie energetyki jądrowej i opanowywanie czystych technologii węglowych, w tym CCS**

Wymuszenia przyrostu moc w elektrociepłowniach

- ▶ **Wprowadzenie dyrektywą ETS odpłatnych uprawnień dla wytwórców energii z utrzymaniem przydziałów bezpłatnych uprawnień dla producentów ciepła, zdecydowanie poprawia opłacalność elektrociepłowni, zwłaszcza wykorzystujące paliwa pochodzenia biologicznego**
- ▶ **Dyrektywa IED ogranicza w praktyce możliwość pracy węglowych kotłów wodnych do początku lat dwudziestych, powinny być zastąpione technologiami skojarzonymi**
- ▶ **Dyrektywa CHP zobowiązuje państwa członkowskie do wspierania rozwoju skojarzenia, opracowania potencjału rozwoju wysokosprawnej kogeneracji i planów jego wykorzystywania**
- ▶ **Polityka energetyczna Polski, w dużej mierze, już uwzględnia powyższe wymuszenia**

Konieczność zmiany fuel mix

Polityka Klimatyczna oraz Dyrektywa IED będą miały kluczowy wpływ na konieczność zmiany struktury paliwowej w Polskiej elektroenergetyce. Poniżej zostały zaprezentowane wykresy kołowe przedstawiające strukturę paliwową na dzień 31.12.2010 oraz prognozowane struktury paliwowe w latach 2020 oraz 2030 (struktura według produkcji energii elektrycznej netto).

Bilans do 2020 roku

- ▶ **Nakłady na odtworzenia standardowe**
  - pełne i modernizacje: **5 – 10 mld euro**
- ▶ **Nakłady wymuszone:** **25 – 30 mld euro**
  - ▶ **pełne odtworzenie i modernizacje:** **15 – 20 mld euro**
  - ▶ **CHP:** **5,0 mld euro**
  - ▶ **Nowe technologie (EJ, CCS):** **5,0 mld euro**
- ▶ **Nakłady sieciowe** **20- 25 mld euro**
- ▶ **Razem** **50 – 65 mld euro**

Takie nakłady zbyt mocno obciążałyby gospodarkę, konieczne będzie ich ograniczanie i wykorzystywanie środków pomocowych, między innymi powiązane z bezpłatnymi uprawnieniami przy korzystaniu z derogacji przez Polskę

Poziom nakładów w KPI

- ▶ **Poziom nakładów w KPI znacznie przekracza wartość rynkową uprawnień przekazywanych bezpłatnie producentom energii**
- ▶ **Prognozy cen uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 – 2020 są obarczone bardzo dużym ryzykiem i różnią się nawet kilkakrotnie, ryzyko jest zwiększane dodatkowo poprzez działania Komisji Europejskiej na rzecz podniesienia celu redukcyjnego na 2020 rok z 20 na 25 lub 30 %**
- ▶ **Konieczne jest założenie najbardziej prawdopodobnego poziomu cen uprawnień w granicach 20 – 30 euro, ale trzeba być przygotowanym, na skok cen na poziom wynikający z kosztów CCS, czyli ponad 40 euro.**

Krajowy plan inwestycyjny - wymagane nakłady

- Zgodnie z wytycznymi w komunikacie KE prognozy cen uprawnień są następujące:

Prognozowana wartość uprawnień do emisji CO ₂ (średnia roczna w EUR/EUA)	2010-2014	2015-2019
EUR ₂₀₀₅	13,6	18,7
EUR ₂₀₀₈	14,5	20
EUR ₂₀₁₀	14,78	20,38

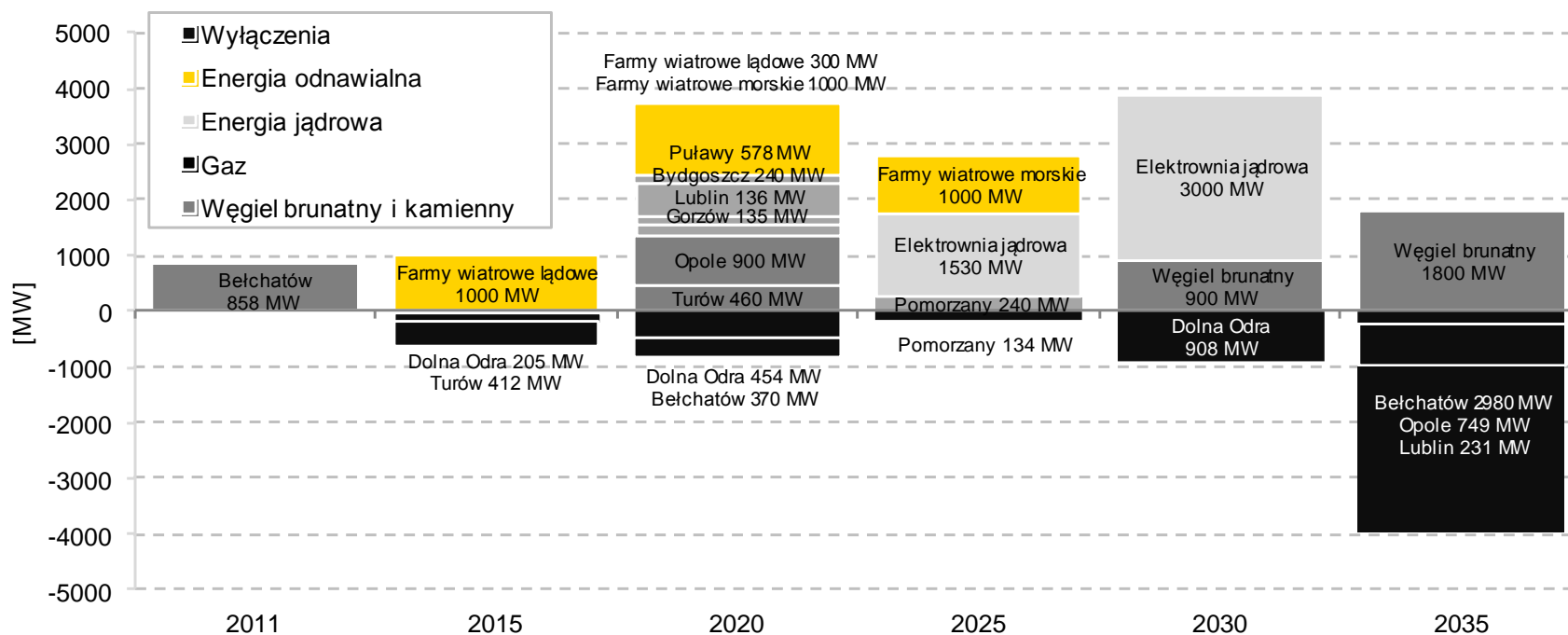
- Oszacowana wartość przydzielonych bezpłatnie uprawnień na podstawie EUR₂₀₁₀:

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ilość uprawnień [EUA]	78,01	72,44	66,87	60,18	52,38	43,46	32,32	0
Cena [EUR/EUA]	14,78	14,78	20,38	20,38	20,38	20,38	20,38	20,38
Wartość bezpłatnych uprawnień [mln EUR]	1152,99	1070,63	1362,72	1226,45	1067,46	885,77	658,65	0

- Łącznie nakłady muszą wynieść ok. 7,4 mld EUR (ok. 30 mld PLN).**

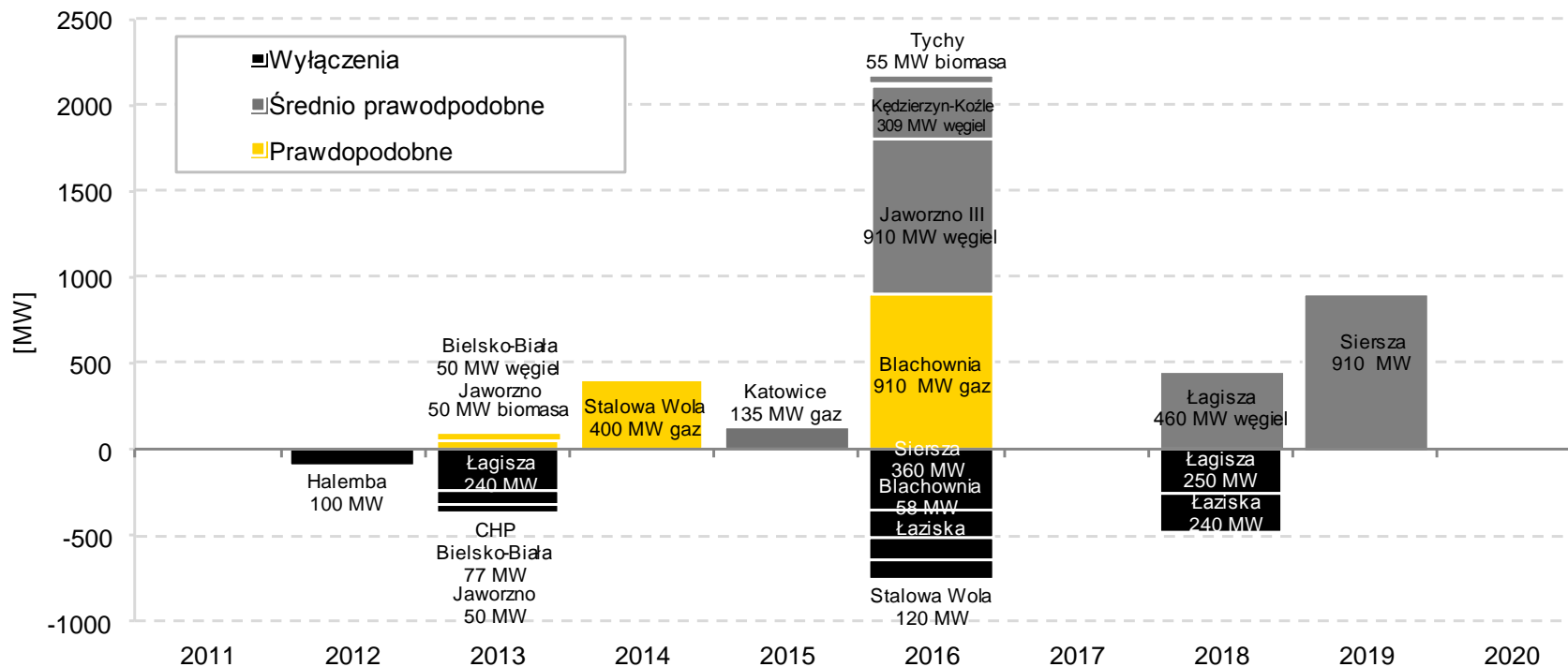

Kluczowi gracze na polskim rynku elektroenergetycznym – PGE S.A. planowane inwestycje i wyłączenia

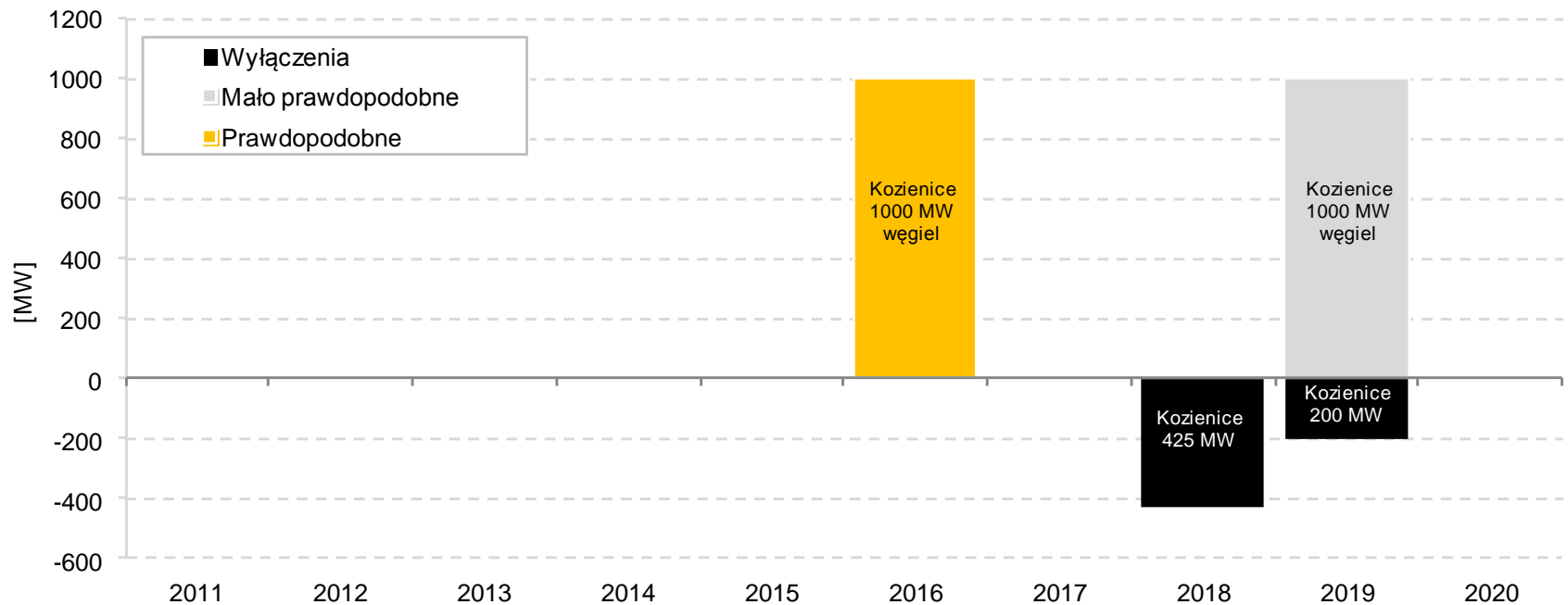
Źródło: Spółka

Kluczowi gracze na polskim rynku elektroenergetycznym – TAURON PE S.A. planowane inwestycje i wyłączenia

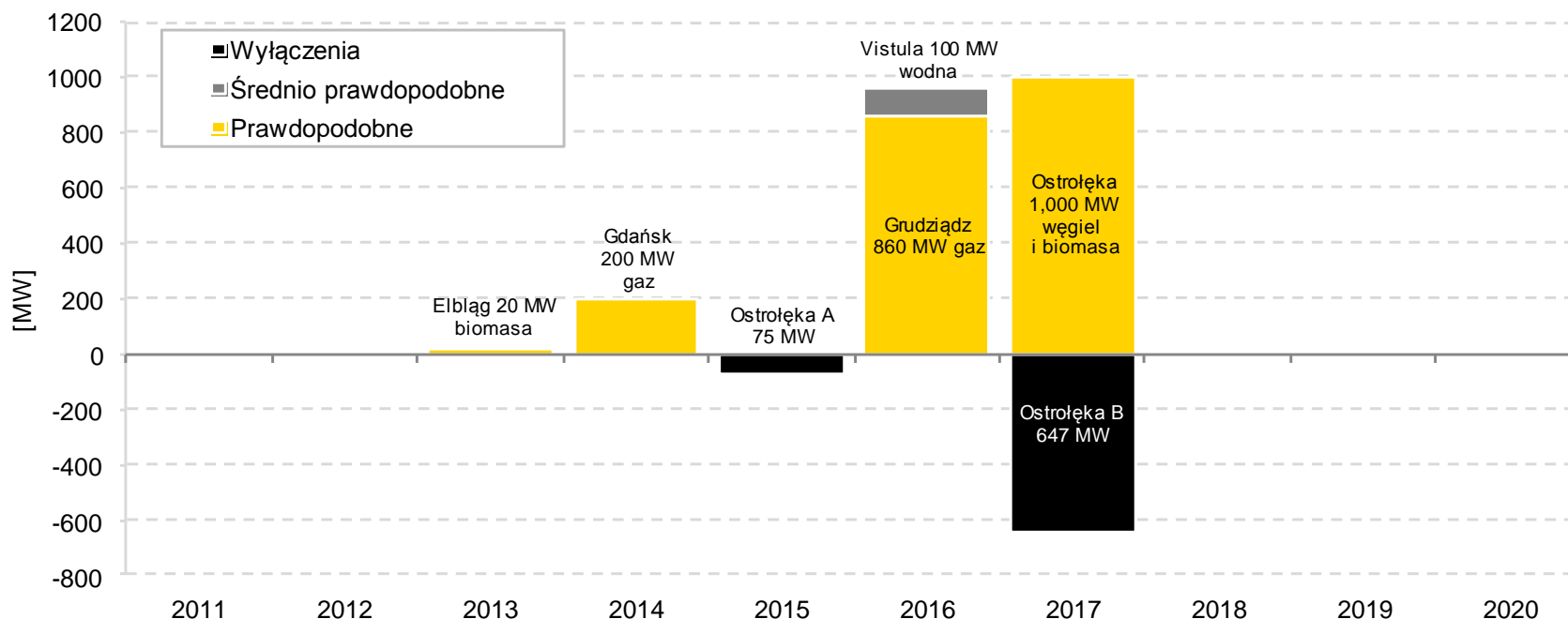
Źródło: Spółka

Kluczowi gracze na polskim rynku elektroenergetycznym – ENEA S.A. planowane inwestycje i wyłączenia

Źródło: Spółka

Kluczowi gracze na polskim rynku elektroenergetycznym – ENERGA S.A. planowane inwestycje i wyłączenia

Źródło: Spółka

Potencjał inwestycyjny kluczowych graczy na polskim rynku elektroenergetycznym – założenia

Założenia wspólne dla wszystkich sektorów polskiego rynku elektroenergetycznego

- Stopa WIBOR: 4,50%
- Marża na długu: 1,50%
- Roczna zmiana EBITDA generowana z istniejącego na dzień 31.12.2010 majątku: -2,5%
- Maksymalny wskaźnik dług netto / EBITDA: 3,0
- Zysk przeznaczony na dywidendę: 33,3%
- Udział finansowania dłużnego w wartości inwestycji: 70,0%
- Okres kredytowania: 10 lat
- Karencja w spłacie kredytu: 2 lata

Założenia specyficzne dla sektorów wytwarzania i dystrybucji energii elektrycznej

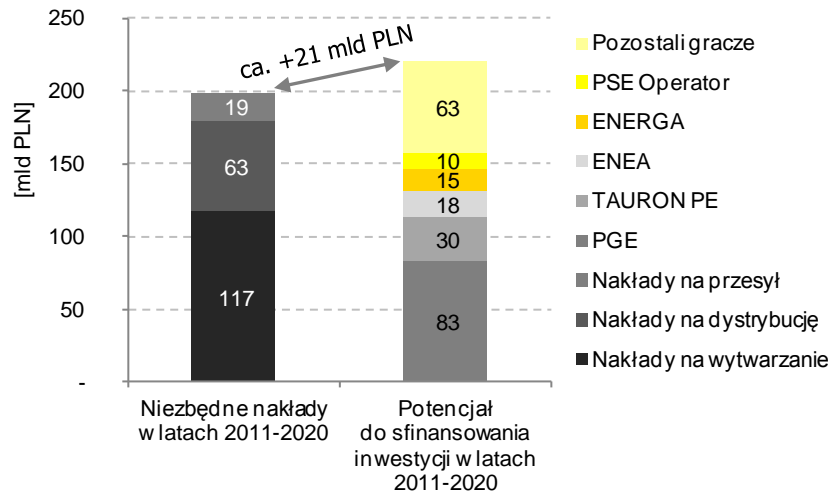
- Stopa zwrotu na CAPEX [EBIT / CAPEX]: 5,00%
- Średnia stopa amortyzacji nowego majątku: 5,00%

Założenia specyficzne dla sektora przesyłu energii elektrycznej

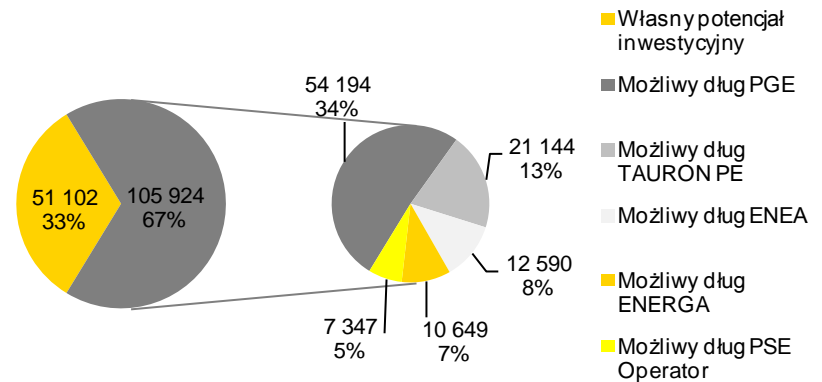
- Stopa zwrotu na CAPEX [EBIT / CAPEX]: 9,30%
- Średnia stopa amortyzacji nowego majątku: 3,60%

Potencjał inwestycyjny kluczowych graczy na polskim rynku elektroenergetycznym

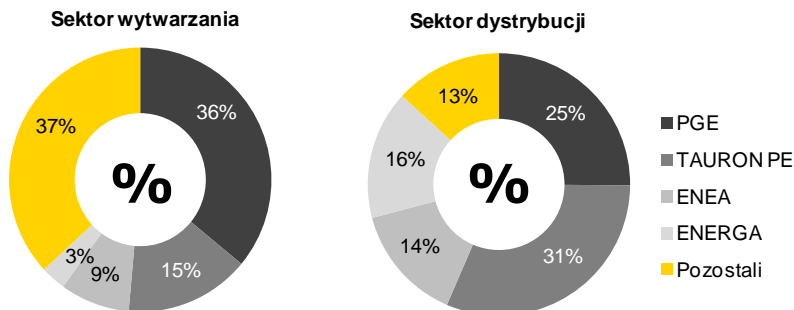
Potencjał inwestycyjny kluczowych graczy vs. niezbędne nakłady inwestycyjne w latach 2011-2020

Potencjalny udział źródeł finansowania kluczowych graczy w latach 2011-2020 [mld PLN]

Udziały kluczowych graczy w sektorach wytwarzania (2011 rok - % mocy zainstalowanej) i dystrybucji (2010 rok)

Źródło: Publicznie dostępne dane

- ✓ W latach 2011-2020 najwięksi gracze na polskim rynku elektroenergetycznym będą w stanie pokryć około 79% niezbędnych nakładów w elektroenergetyce. Ponad 53% (około 106 mld PLN) łącznych nakładów może być pokryte finansowaniem dłużnym.
- ✓ Biorąc pod uwagę udziały głównych graczy w rynkach wytwarzania i dystrybucji energii elektrycznej, łączny potencjał inwestycyjny graczy na polskim rynku elektroenergetycznym można szacować na około 63 mld PLN.
- ✓ Łączny szacowany potencjał wynosi prawie 220 mld PLN.

Agenda

I. RYNEK ELEKTROENERGETYCZNY W POLSCE

II. PROGNOZY, OCHRONA KLIMATU, ROZWÓJ OZE

III. PROGRAMY INWESTYCYJNE

IV. PODSTAWOWE RYZYKA W REALIZACJI ELEKTROENERGETYCZNYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH

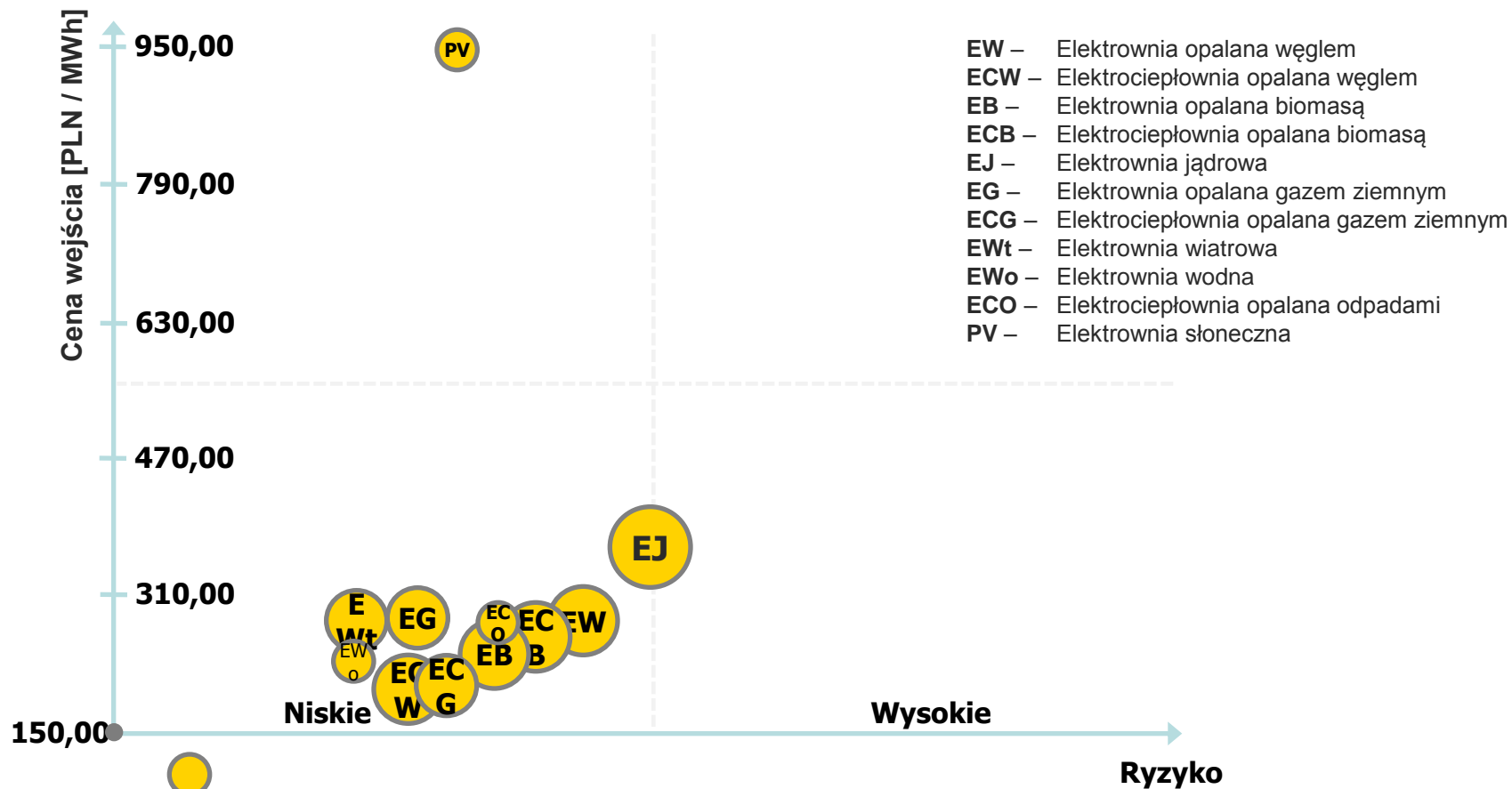

Podstawowe ryzyka inwestycyjne

- ▶ **Ryzyko wyboru technologii**
- ▶ **Ryzyko uzyskania pozwoleń prawno-środowiskowych**
- ▶ **Ryzyko zapewnienia finansowania**
- ▶ **Ryzyko wykonawstwa**
- ▶ **Ryzyko uzyskania wymaganych przychodów**

Projekty inwestycyjne w sektorze wytwarzania - podsumowanie

Wielkość nakładów w skali całego sektora wytwarzania*

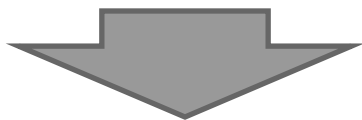
* Wielkość rynku rozumiana jako % łącznych niezbędnych nakładów w sektorze wytwarzania w latach 2011-2020

Aspekty środowiskowe w przygotowaniu budowy jednostek energetycznych

- Istotnym elementem programu inwestycyjnego jest krajowy plan inwestycyjny (KPI). Terminowa realizacja zadań objętych KPI jest warunkiem wydawania nieodpłatnych uprawnień na emisję CO₂.
- Na terminowość realizacji programów inwestycyjnych największy wpływ ma faza przygotowawcza, a w szczególności działania związane z uzyskiwaniem **pozwolenia na budowę**.
- Dla większość inwestycji energetyki zawodowej, dla otrzymania pozwolenia na budowę wymagane jest uzyskanie administracyjnej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (**DŚW**).
- Ubieganie się o DŚW może wymagać opracowania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (**Raport OOŚ**) lub karty informacyjnej przedsięwzięcia.
- Postępowania prowadzące do wydania DŚW mogą być otwarte dla społeczeństwa i dla organizacji ekologicznych.

Przedłużanie fazy przygotowawczej inwestycji

- Większość dużych projektów inwestycyjnych ma istotne problemy w tej części fazy przygotowawczej, związane z dużą ilością skarg organizacji ekologicznych i społecznych, również z innych krajów.
- Wydłużenia fazy przygotowawczej niektórych projektów z powodu skarg i protestów już można liczyć w latach.

Taki stan zagraża terminowości realizacji programów inwestycyjnych, co w konsekwencji może doprowadzić do powstania energetycznej bariery wzrostu gospodarczego w Polsce.

Finansowanie

- Uproszczone analizy potencjału finansowego polskiej elektroenergetyki wskazują na możliwość realizacji wymaganych inwestycji
- Obecnie w fazę realizacji wchodzi mniejsze zadania w wytwarzaniu konwencjonalnym i zadania w OZE, finansowanie w tych obszarach nie jest barierą
- Sprawdzenie pełnych zdolności do sfinansowania wymaganych zadań będzie dopiero przy zamykaniu finansowania jednostek 800 – 1000 MW
- W Polsce istnieją warunki do zapewnienia ryzyka na poziomie akceptowalnym dla inwestorów i kredytodawców

Wykonawstwo

- Zmiany w technologiach zwiększają ryzyko techniczne, zwłaszcza w energetyce jądrowej (przedłużane budowy bloków we Francji i Finlandii) czy wielkich bloków węglowych (opóźnienia w Neurath i Bełchatowie)
- Spiętrzenie realizacji wielu jednostek w Polsce, planowanych do uruchomienia w latach 2016 – 2018 może utrudniać uzyskiwanie optymalnych cen i dotrzymanie właściwego poziomu technologicznego
- Nie jest opanowana technologia CCS, ale na razie regulacje nie wymagają jej wprowadzania
- Polskie prawo zamówień publicznych utrudnia optymalizację wyboru dostawcy urządzeń i wykonawcy

Przychody

- W zasadzie ceny energii elektrycznej są kształtowane w wyniku gry konkurencyjnej, ryzyko uzyskania wymaganych przychodów powinno być porównywalne z ryzykiem uzyskania przychodów z innych działalności
- W Polsce jeszcze nie w pełni traktujemy energię elektryczną jako towar, stale mamy próby wpływania na ceny poprzez porównanie możliwości nabywczej gospodarstwa domowego w różnych krajach; jest to problem dla makroekonomistów, a nie dla sektora
- Pomimo asekuracyjnego ograniczania zdolności transgranicznych dla wymiany handlowej, integracja z innymi rynkami stale rośnie, połączenie rynków krajowych planowane w regulacjach unijnych na 2014 rok powinno zapewnić integrację polskiego rynku na poziomie zapewniającym w pełni rynkowe kształtowanie cen
- Problem staje się też rosnący, znaczący udział energii ze źródeł dotowanych

Przed elektroenergetyką, nie tylko polską, stoją poważne wyzwania.

Konieczne są rewolucyjne zmiany w stosowanych technologiach.

Najbliższe zmiany są wymuszone przez regulacje, co nie zawsze uwzględnia realność tempa i terminów.

W Polsce mamy szansę sprostać obecnym wyzwaniom.

Dziękuję za uwagę